СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 104. Джерзі Сиrі, Н. Дж., четвер, 8-го травня 1941. No. 104. Jersey City, N. J., Thursday, May 8, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОГЛЯДИ В ВАШИНГТОНІ НА ПРЕМІЄРСТВО СТАЛІНА

ВАШИНГТОН. — У вашингтонських дипльоматичних колах преміерство Сталіна викликало велике зацікавлення. Але ніхто добре не знає, як це пояснювати? Тому є кілька пояснень, серед них такі: Сталін перебрав преміерство, щоб в обличчі грізних міжнародних подій зіляти водно владу державної машини і владу партії. Сталін задумує в той спосіб надати авторитету урядови, щоб скріпити силу Советів перед Гітлером і приготовити Совети до конфлікту з Німеччиною. Сталін думає перейти вцілости на сторону держав „осі" й евентуально вдарити проти Британської імперії. Цей останній погляд, між іншим, піддержав і Александер Керенський.

АМЕРИКА ЗАБОРОНЯЄ ВИВІЗ МАШИН ДО СОВЕТІВ.

ВАШИНГТОН. — Уряд заборонив вивіз всяких машин, які мають якенебудь відношення до національної оборони, до Советів. У той спосіб американський уряд відтягнув всі ті полекші, які поробив був Советам внаслідок миролюбних переговорів між підсекретарем стейту Сомнером Велесом і советським амбасадором Уманським. Заборонено вивезти навіть ті машини, які давно Совети тут замовили і вже навіть за них заплатили.

АВСТРАЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — На літаку Диксі Клипер приїхав з Австралії до Америки австралійський премієр Мензіс. Він на вступі мав розмову з журналістами і сказав, що Велика Британія цілком певно виграє війну; це тільки питання часу. Коли Америка дасть їй всяку поміч, то вона виграє [illegible] досить скоро. Без тої помочи війна буде продовжатись. Мензіс одобрював думку, щоб Америка посилала конвої, але зазначив, що це американська внутрішня справа. Мензіс буде конферувати з президентом Рузвелтом про далеко-східні справи, а опісля відлетить до Канади.

ЗАГИНУЛИ АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕТУНИ.

ОТАВА. — Канадійський уряд повідомив, що на кораблі, вертаючім з Анґлії до Канади, згинуло 122 осіб, коли той корабель затопила ворожа субмарина. Серед погиблих є 11 американських летунів, які постійно перевозили з Америки до Анґлії літаки, а тепер кораблем вертали до дому, по черговий ладунок.

ВТРАТИ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА.

ВАШИНГТОН. — Американський Червоний Хрест повідомив, що з 369 кораблів, які постійно були висилані Червоним Хрестом, загинуло по дорозі лиш 11. Решта зайшла вповні щасливо. Тайті, що загинули, не належали цілковито до Червоного Хреста, а везли на собі також інший матеріял. З кораблів, належачих виключно до Червоного Хреста, не пропав ні один.

ЗАМОРДОВАНО ВОРОГА НАЦІСТІВ.

ВАШИНГТОН. — На вулицях Вашингтону невідомі справники тяжко побили бувшого німецького редактора з „Франкфуртер Цайтунґ", великого противника націстів, д-ра Гайнріха Сімона. Коли його перевезли до шпиталю, він по короткім часі помер. Дотепер справників не зловлено.

В ПОРТІ МОЖНА МОРЯКАМ СТРАЙКУВАТИ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Суд розглядав справу моряків, які застрайкували в порті і не хотіли виконувати приказів капітана. На основі морського права капітан на кораблі є найвищою владою і непослух йому рівнається бунтови та є тяжко караний. Але суд рішив, що в порті, там де корабель є безпечний, моряки можуть страйкувати. Капітан є безоглядним правом лиш на морі і в небезпечних місцях.

РЕКОРД ГЕЛІКОПТЕРА.

БРИДЖПОРТ (Конетикат). — Відомий летунський інжинір, Ігор Сікорський, побудував гелікоптер, себто такий літак, який не має крил, тільки на хребні має пропелер, яким підноситься прямовисно вгору і може стояти на місці. На тім гелікоптері Сікорський осягнув рекорд стояння на однім місци в повітрі. Він вистояв одну годину і 32 мінути. Передтим рекорд мали німці, які видержали годину і 20 мінут.

ЗНАЙШЛА ГРОШІ.

НЮ ЙОРК. — Одна жінка знайшла на Пятій евені жмут грошей, завязаних ґумовою повязкою. Схвильована побігла до поліцая і показала йому це. Він взяв її на поліцію, де порахували гроші. Було їх $7,500. Тепер, коли впродовж пів року по них ніхто не зголоситься, то гроші будуть її.

СЕКРЕТАР ВІЙНИ СТИМСОН ГОВОРИТЬ, ЩО ТРЕБА УЖИТИ ФЛЬОТИ

Секретар війни Стимсон виголосив через радіо промову, в якій сказав, що Америка мусить рішитись на ужиття своєї военної фльоти, щоб забезпечити тим доставу военних продуктів Анґлії, та щоб забезпечити собі на морях стратеґічні точки, потрібні для її національної оборони. Як довго стоїть Англія і діє її фльота, так довго в додатку до її сили й американська фльота має величезне значіння. Колиб одначе впала Англія, а залишилась сама американська фльота, відносне її значіння обнизиться, говорив він. Тому треба рішити з помочею Анґлії навіть до тої міри, щоб ужити до цього всю силу военної фльоти. Коли це не буде зроблене, то це буде недбальство і нерішучість. Його промова була наперед одобрена президентом.

ВОЄННІ НАСТРОЇ В КОНҐРЕСІ

В конґресі демократична більшість запевнила президента, що дасть йому вільну руку в справі ужиття сконфіскованих німецьких й італійських кораблів так, як це він буде уважати за відповідне. Внесок, щоб обмежити право уживання кораблів у конґресі більшістю голосів перепав.

Сенатор Пепер з Флориди виголосив промову, в якій отверто накликав Америку до війни і до ужиття всіх своїх мілітарних сил. Він казав, що демократії все програвали тому, бо все були нерішучі і все спізнялись. Щоб цьому зарадити, треба поступати рішучо. Передівсім, Америка мусить при співучасти Великої Британії окупувати місто в західній Африці, Дакар, Канарійські острови, Азори, Кеп Верде, Ґренляндію і Ісландію. Також окупувати всі стратеґічні пункти на Далекім Сході, щоб тим „увязнити японську фльоту в її власнім леговищі". Назагал, в урядових і конґресових колах таке переконання, що Америка вкоротці вступить на рішучий шлях.

НАРАДИ „ТІСНОГО КАБІНЕТУ"

Президент Рузвелт мав наради з членами свого тісного кабінету, з секретарями Стимсоном, Наксом, Морґентавом, та адміралами Старком і Таверсом й з ґенералом Арнольдом. Вони вислухали звіту ґенерала Арнольда, що недавно їздив до Анґлії, щоб придивитись з близька війні. Ґенерал Арнольд мав дати дуже заохочуючі звідомлення відносно позиції Анґлії, та сказав, що вона певно встоїться. Позатим вони нараджувались над тим, щоб чимскорше приспішити виріб тяжких бомбовиків, чого Анґлії тепер дуже потрібно.

БРИТІЙЦІ ЗАВДАЛИ ВЕЛИКОЇ ШКОДИ НІМЕЦЬКИМ ПРОМИСЛОВИМ ЦЕНТРАМ

Британська Королівська Повітряна Сила взялась до систематичного руйнування тих німецьких міст над Реном, на яких спирається уся головна промисловість Німеччини. Найбільше потерпів Майнгайм. Рівночасно бомбардовано теж і пристані, що є під німецькою контролею. Взагалі всюди було видно велику британську активність, коли іде про летунські налети.

НЕ МОЖУТЬ ЗДОБУТИ ТОБРУКА

Не зважаючи на постійні щораз нові німецько-італійські наступи, лібійська пристань Тобрук позістає надалі в британських руках. Британці навіть відперли німців з тої частини міста, яка була від кількох днів в німецько-італійському посіданню.

СЕЛАСІ ВЕРНУВСЯ НА СВІЙ ПРЕСТІЛ

Гейлі Селасі, що покинув свій королівський престіл в Етіопії тому пять років, вернув назад до Аддіс Аббаби, столиці Етіопії. Кажуть, що тисячі етіопців прибули повитати свого короля, що переїздив вулицями міста. Італійці, що залишились в Аддіс Аббабі, не виходили з хат, боячись, щоб їх не побили.

В ІРАКУ ДАЛІ НЕСПОКОЇ

В Лондоні не привязують дуже великої ваги до бунту в Іраку. Кажуть, що ціла та „війна" не потягає покищо великих наслідків, а шкода, завдана артилерією британському летунському полі в Габанії, є незначна. Тільки в Єирії сирійські націоналісти пробували напасти в Дамаску на британський консулят. Французька влада в Сирії заперечує, будьтоби Сирія помагала державам „осі" і дала пристановище німецьким літакам. Знову німецькі звідомлення, як подає Юнайтед Прес з Берліна, подають, що неспокої в Іраку припинили доставу нафти британським силам на Близькому Сході. Та ніхто інший не потверджує цеї вісти.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ НА ГРОБІ ПРЕЗИДЕНТА ВИЛСОНА. Промові, котру президент виголосив у родиннім місті Вилсона, Стонтон, у Верджінії, прислухуються в першому ряді: Кордел Гол, жінка лорда Галифекса, лорд Галифекс, пані Гол і пані Вилсонова. У своїй промові президент заявив, що Злучені Держави є все готові воювати знову за демократію.

СТАЛІН СТАВ ПРЕМІЄРОМ, ТАК, ЯК ЛЕНІН ПЕРЕД САМОЮ СМЕРТЮ

МОСКВА. — Верховний Совет, як кажеться у советських урядових звідомленнях, вволив вкінці волю дотеперішнього преміера Вячеслава Молотова і згодився на численні його домагання звільнити його з преміерства, оставивши його на далі на становищі народнього комісаря заграничних справ. Головою Ради народніх комісарів, або преміером, став тепер Йосиф Сталін, дотеперішний ґенеральний секретар Комуністичної Партії. Таким чином Сталін обняв те становище, яке заняв Ленін в 1924 році, перед самою своєю смертю. Замітне тут те, що тепер, як Сталін став преміером, партія і уряд злились в одно, що, як дехто добачує, відібється не добре на партії. Молотов остав ще заступником преміера. Що на щось таке заноситься, видно було по тому, що від якогось часу Сталін почав брати живу участь у ріжних переговорах і фотографувався разом з ріжними дипльоматами. Проте та зміна була для загалу советського населення великою несподіванкою, а цілий той рух — загадочним. Очевидно, що не треба забувати, що в Советах існує ще президент, яким є М. Калінін, але він не відграє ніякої ролі, а тільки підписує таке назначення як от Сталіна на преміера, на яке він не має ніякого впливу. Ті, що визнаються на советській політиці, кажуть, що не зважаючи на ту подію, не зайдуть ніякі зміни в політиці Советів, бо Молотов і без того завжди виконував те, що казав Сталін. Знову дехто передбачує, „несподіванки", себто активну участь Советів у війні й то по стороні Німеччини. Кажуть, що Совети готові тепер навіть отверто приступити до держав „осі". Коли іде про Молотова, то він відомий зо своїх про-німецьких симпатій. Він-жеж прийшов на місце М. Літвінова, що був проти німецької орієнтації, а за зближення СССР до Великої Британії й Ліґи Націй. Молотов відіграв головну ролю в заключенню советсько-німецького договору.

З АНГЛІЇ ПРО ЗМІНИ В СОВЕТАХ.

ЛОНДОН. — Коли брати під увагу, що думають британські політичні кола про те, що Сталін став преміером СССР, то можна сказати, що думки є поділені. Одні кажуть, що на перший погляд та зміна є для британців добра, бо Молотов був завжди великим прихильником Німеччини. Зміна може бути погрозою, зверненою в сторону Німеччини за те, що вона поширяє свою владу на Балкані й Чорному морі. Сталін, кажуть британці, може бути стурбований тим, що німці підбурюють магомедан, що є небезпечне теж і для Советів. Знову інші твердять, що це все є тільки британським „побожним побажанням", що Сталін крутить і всіх обдурює, що він від Німеччини не відійде, а щонайбільше, буде себе озброювати до тої міри, щоби бути незалежним від обидвох воюючих сторін.

СКОРА АМЕРИКАНСЬКА ДОПОМОГА ПРИСПІШИТЬ КІНЕЦЬ ВІЙНІ.

ЛОНДОН. — Таке заповів Антоні Іден, британський міністер заграничних справ, в палаті послів. Іде тут про американські кораблі й американську муніцію. Іден також запевняв послів, що Британія мусіла дати допомогу Греції, бо інакше не булаб могла „піднести голови". Також дав признання тим, що є тої думки, що треба було вислати британську армію до Греції навіть з чисто політичних причин. Іден ще зазначив, що не булоб такого закінчення війни в Греції, якби Югославія була себе краще підготовила до війни з Німеччиною.

ЗВЕРНУТЬ ГОЛОВНУ УВАГУ НА АФРИКУ.

БЕРАТ (Альбанія). — Кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс", що перебуває в Альбанії, каже, що Італія забирає тепер всі свої війська з Альбанії, щоб їх перевести до Африки, щоб відбити назад свої кольонії. В Альбанії, каже кореспондент, є 420,000 італійського війська, добре узброєного. Далі кореспондент розповідає про знищення краю. Каже, що по тім знищенню пізнати, що війна в Альбанії була дуже завзята. В боротьбі на терені між Тепелені і Клісура італійці втратили 700 офіцирів і 15,000 вояків в ранених і вбитих. В однім зо шпиталів в Берат треба було давати поміч 31,000 раненим воякам. Одну італійську дивізію треба було на протязі трьох місяців тричі доповняти. Кореспондент подає, що були тяжкі втрати по обидвох сторонах.

ЧОМУ НЕ ЗБОМБАРДУЮТЬ ІТАЛІЇ?

ЛОНДОН. — Гор-Беліша, бувший британський міністер війни, є того переконання, що Італія це „країна, яку в Европі найлекше зранити". І тому дивується, чому британські летуни, коли були в Греції, не збомбардували Італії до тла.

ДОРАДЖУЮТЬ ВИКОРИСТАТИ НАГОДУ.

ТОКИО. — Про-націстівський японський часопис, як подає „Ню Йорк Таймс", взиває Японію використати догідний час, коли заключено з Росією договір про ненапад і звернути всю увагу на Злучені Держави, з якими Німеччина скоро буде у війні. Часопис нібн взиває Японію теж піти до війни зо Злученими Державами, вважаючи, що це „Бог надіслав таку добру нагоду".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
A Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ КЛЕЙМУВАННЯ, А РОЗВЯЗКИ

Коли недавно тому прийшло до страйку в промислі мягкого вугілля, в краю зчинився крик, що в державі приходить до хаосу й анархії, внаслідок котрих державна програма краєвої оборони сильно потерпить. У цей спосіб підсувано майнерам грубе занедбання патріотичних обовязків супроти краю, до того ще в такий небезпечний час.

Що справа є важна, можна признати, бо не дивлячися на поширення вживання елекрики й інших жерел сили, вугілля все ще остає одним з найважніших жерел огрівання домів і фабрик. Задержка в добуванні вугілля це немовби задержка в кружлянні крови в тілі живої тварини.

Та признавати вагу вугілля в господарському житті народу ще не значить признавати стійність аргументу, що за задержку в добуванні вугілля треба винувати робітників, зглядно робітничу юнію, на тій основі, що юнія рішила перервати працю.Назверха це може так виглядати, але коли приглянутися справі глибше, покажеться, що властивою причиною страйку був брак згоди між південними й північними власниками копалень. Південні власники саме вперто настають, щоб вони могли платити своїм робітникам нижчу заплату, ніж північні власники платять своїм. Юнія копальняних робітників домагається рівности й північні власники на це погоджуються. Південні власники вперто домагаються признання для себе нижчої заплати, бо мовляв у полудневих стейтах життя дешевше та полудневі копальні положені далеко від ринків збуту; до того ще й залізничі тарифи встановлені на користь північних власників. Робітнича юнія виступила проти цього домагання південних власників, закидуючи, що це зовсім неоправдано, щоб конкуренцію південного вугілля з північним піддержувати коштом робітників.

Підчас переговорів південні власники виявили неуступчивість. Коли вони підняли крик, що юнія здержує роботу коло оборони краю, майнерська юнія запропонувала зарядити працю під умовою, що на випадок, як згодою признано би більшу заплату, вона мала би відноситися й до праці в часі між поворотом до праці й викінченням угоди. Власники на це не пристали. Доперва як північні власники зробили угоду з юнією, тоді й південні побачили, що вони мусять годитися або тратити великі приходи через страйк.

Не дивлячися на угоду головних питань углевого промислу, себто питання різної заплати робітників і питання залізничих тариф, лишається далі невирішені. Це є виявом основної дезорганізації цього промислу, якої існуючі закони видно не вспіли ще розвязати. Цей стан показує на потребу нового закону, що розвязував би питання цього промислу як цілість. Це остаточно покажеться корисним для всіх власників, для всіх робітників і для краю.

ВЕЛИКІ ІДЕАЛИ І ЕГОЇЗМ

Ми є свідками, як провідники ріжних народів, виголошуючи ріжні національні кличі, покликуються раз на себелюбні інтереси свого народу, а раз на високопарні вселюдські ідеалістичні кличі. Нема майже одного суспільного питання, до якого хтось не підійшов би з ідеалістичного боку, а другий з егоїстичного.

В нинішню хвилю яскравим прикладом цього є справа допомоги Англії з боку Америки. Багато людей говорить, що треба ту поміч дати з ідеалістичних мотивів, бо бореться демократія з деспотизмом, справедливість з насильством. Неморально є нечинно сидіти й приглядатись спокійно, як один нарід за другим, падає від ударів політичних розбишак. В імя врятування демократії ми повинні дати чим скорше всяку поміч Англії! Так говорять; а до тих, що так говорять, належить сам президент Злучених Держав Америки.

Та інші люди, що також є за поміч Англії, підступають до цеї справи з іншого боку. Вони кажуть, що ту поміч треба дати з чисто егоїстичних національних інтересів. Бо коли впаде Англія, а всі морські шляхи захопить Німеччина, то вона, маючи до диспозиції примусову невільничу працю, відбере Америці всі світові ринки; вона далі поглибить свої впливи по інших частях світу, зокрема в Полудневій Америці і вкінці загрозить самим Злученим Державам Америки. Ось зтих мотивів вони накликають Америку до всякої помочи Англії. Про демократію ті другі люди в тому випадку багато не говорять, а дехто зних навіть твердить, що демократія, як це ми її розуміємо, ізза воєнних обставин вже перестала існувати навіть в Англії. Є навіть і такі, що кажуть, що в Англії справжньої демократії не було, а був лишень сильний англійський капіталізм, опертий на аристократичній, лордівській клясі, з деякими зверхніми познаками репрезентативного правління. Ось так ті люди кажуть, а проте дораджують помагати Англії, виходячи з цього заложення, що цього вимагають інтереси Америки.

Замітне це, що до тих людей, що власне апелюють до себелюбних інтересів Америки, належать теж і самі англійці. Покійний лорд Лотієн нераз підкресляв у Вашингтоні, що це є в інтересі Америки давати поміч Англії. Робить це й його наслідник, лорд Галифекс. А 4. травня б. р. те саме сказав британський міністер Кемпбел, що звязаний з британською амбасадою у Вашингтоні.

Отже, як є властиво з цею справою? Котрі чинники в заграничній політиці рішають? Чисто себелюбні і користолюбні, себто вирахований інтерес, чи може ідеалістичні мотиви, боротьба за якусь вищу, абстрактну ідею, в нашім випадку за демократію?

Ми бачимо, що англійські політики теж багато говорять про високі ідеали, про мир на світі, про свободу, про звільнення малих народів від політичних розбишак. Але вкупі з тим інші англійські політики, або й таки ті самі, лиш при іншій нагоді, говорять про себелюбні інтереси Англії, про Британську імперію, про перенаселення Британських островів, на яких число мешканців мусілоб значно зменшитись, якби впала їхня імперія, а домінацію над світом здобув Гітлер. Ми також чуємо, як Гітлер і Мусоліні горлають про „справедливість", про своє вбожество, про „захланність плютократичних демократій", які „захопили всі джерела сирівців, а не дають іншим, вбогим народам з тим поділитись". Водночас з тим вони проголушують „новий лад" на світі, ніби побудований на справедливих засадах для всіх. Та в практиці вони поводяться так, що інші народи можуть і пропасти, якщо це потрібне для їхнього народу...

Політика державних мужів всіх народів і всіх устроїв, є таки в засаді себелюбна, егоїстична. Вона дбає в першу чергу про інтереси свого народу. В найкращому випадку вона припускає, що інший нарід дбає сам про свої інтереси, отож нема що ним дуже журитись. Щойно по заспокоєнні власних, чисто егоїстичних інтересів, можна присвятити певну увагу ідеалістичним, гуманним кличам. Це так немов той чоловік, що має в своїм серці якийсь співчутливий куток для решти людей, але зачинає дбати про тих людей і робити їм ріжні ідеалістичні, гуманні прислуги, щойно тоді, коли сам вже доробився стільки майна, що на ціле життя йому стане. Але — і за це спасибі!

Та залишається ще питання, пощо державні мужі годують своїх власних людей водночас себелюбними й ідеалістичними кличами? Пощо вони говорять, що, наприклад, дана війна ведеться за себелюбні національні інтереси, а водночас кажуть, що ведеться також за високі, вселюдські, гуманні засади?

Так поступають державні мужі тому, бо людська вдача є двоїста. Вона шляхотна і жорстока, себелюбна й ідеалістична. Один і той сам чоловік має раз себелюбні почування, а раз ідеалістичні. І обовязком державного мужа є дати широкому загалови пояснення на оба його настрої.

Буває таке, що широкий загал якогось народу хоче війни, щоб „показати" свому сусідови, що це не з Грицем справа; щоб вирвати в нього кусок території; щоб забезпечити собі новий життєвий простір і джерела сирівців. Чи просто, щоб знищити небезпечного сусіда, або торговельного конкурента. Мотиви вцілости себелюбні і широкий загал перед вибухом війни добре собі здає з того справу. Він навіть не пробує прикрити своєї агресії якимись високими кличами.

Але війна розпуталась на добре. Противник не лиш не зістав переможений, але зачинає тут і там перемагати. Тоді приходиться приносити чимраз більші жертви. Шпиталі переповнені раненими, в багатьох родинах смуток, що когось із них вбито на війні; крамниці опустіли, голод закрадається до всіх хат. А кінця війни не видно.

Серед таких обставин люди зачинають робити підрахунки, чи варт було поносити стільки втрат, аби здобути те, за чим вони вибирались на війну? Де далі, вони починають приходити до висновку, що не варт, що егоїзм до нічого не доводить, що широкий загал поносить жертви, а лиш „кровожадна" правляча верства прагне собі різні.

Якби державні мужі наперед не подумали про зараду на такі настрої, то нарід цілком певно заломавсяб. Ось тут входять у гру інші, гуманні, ідеалістичні аргументи. Нарід, запевнившись, що егоїзм до нічого не доводить і не приносить нікому користи, завертає на інші, сильніші позиції, оперті на глибокій моралі. І тоді виглядає, що війна фактично була розпочата не задля егоїстичних причин, тільки задля вищих, ідеалістичних вселюдських цілей. І без огляду на себелюбні інтереси, ту війну таки треба довести до успішного кінця — саме ізза тих ідеалів.

Щоб визнаватись в світовій політиці, треба брати під увагу ту її двоїстість. Щоб з успіхом вести самому заграничну політику — треба вміти тою двоїстістю орудувати.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

КОМСОМОЛЬСЬКА НІКЧЕМНІСТЬ

„Комсомольськая Правда" з 4. квітня вимагає в передовій статті, щоб комсомольці лучили „ініціятивність з витривалістю і працьовитістю", при тім зазначується наступне:

„Правда" в своїй статті підкреслює хибу властиву багатьом комсомольським організаціям, яка полягає в тім, що вони не кінчать часом справ, які розпочинають. Звернемося до фактів. В Харкові комсомольці залізничного відділу перебрали шефство (опіку) над льокальним підмійським рухом потягів, які стало спізняються. Спочатку вони взялися палко за роботу, але швидко охололи, і потяги ходять як і ранійше з великими спізненнями, а по вагонах великий бруд., Ворошиловоградський обком Комсомолу зорганізував змагання поміж молодими копальняними робітниками цеї области з гірняками Підмосковного району. Спочатку вони розвивалися добре, але незабаром обком забув про цю справу і перестав кермувати змаганнями. Це можна зясувати тим, що комсомольці не досить засвоїли собі ленінсько-сталінський стиль праці, вміти поєднати московський революційний розмах з американською працьовитістю..."

Отже українці повинні мати „московський революційний розмах", а москвини „американську працьовитість" — чим не інтернаціонал... Комсомольціж розпочавши роботу часом кидають її зробивши на половину. Чи нема у нас таких комсомольців, що ледви почавши роботу починають писати справоздання та заклики, і зробивши дуже небагато підносять галас на цілу ґубернію? Харківський горком, наприклад, проголосив „двохтижневник чистоти" і зорганізував навіть штаб, щоб ним кермувати. Таким галасом і компанійщиною заступають поважну роботу виконання постанов партійної конференції.

Часопис „Комсомолець України" замісць того, щоб зорганізувати змагання господарности і ощадности, відкрив „Всеукраїнську позаочну техніно-господарську конференцію", що малаб відбуватися два місяці, і скликав вже ініціятивні групи по ріжних підприємствах, що малиб взяти в ній участь. А вже десять днів по ній малиб бути обчислені конкретні результати її роботи. Такими порожніми починами збувається таку поважну справу як боротьба за господарність та ощадність. Але й поза тим комсомольські організації кермують дуже мало цею справою... Отже учні показуються такиміж нікчемними як їх московські учителі, оскільки український Комсомол не саботує доручення московського центру.

В „Комсомольській Правді" з 1. квітня видруковано допис її київського кореспондента, де він скаржиться, що „комсомольська організація київських варстатів для направи залізничних вагонів лише дуже поверховно займається цею справою. В грудні минулого року довелося 17 разів спиняти потяги та відчепляти зле направлені вагони. В січні було таких випадків 20, в пять разів більше ніж в цім місяці торік. Не краще працювали варстати і в лютім. Один потяг, що вийшов з Киева мусів стояти в Бобровицях, Ніжині, Конотопі та по інших стаціях, відчеплюючи зіпсуті вагони. Комсомольці й не думають про те, яку велику шкоду робиться державі такою злою направою вагонів..."

Зрештою треба визнати, що українські комсомльці мають цілком слушність саботуючи залізниче получення з Московщиною.

ТЕПЕР ПОРА БОРОТИСЯ.

Джеймс Конент, президент Гарвардського університету, закликав у своїй радіовій промові американців боротися з Англією проти держав оси ТЕПЕР.

ІНДО-КИТАЙ РАЗОМ З АПОНІЄЮ

ТОКИО. — Японія підписала з Францією договір у справі економічної співпраці між Японією і Французьким Індо-Китаєм. Японія здобула таким чином поважні економічні концесії, бо многі японські продукти будуть доходити до Індо-Китаю без цла, або за дуже малою митною оплатою.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

БОГДАНКО

Історичне оповідання з другої половини XVI століття.

(6)

Панько побіг до струмочка і приніс у пригощах води. Хлюпнув нею князеві в лице, розіпняв сорочку біля серця й почав натирати мокрими руками.

— Що сталося? — питав настирливо Петро.

Очуняв князь, присів і почав протирати очі, як той, що його напрасно збудили зі страшного сну.

Панько розповів, що тої самої днини, як князь поїхав, зараз зполудня звилася орда, ніхто її не сподівався, ворота були відхилені, татари влетіли мов шуліки, й заки ратні[17]) люди позбігалися, вже й замок і церква й будівлі горіли... З теремів вибігла княгиня-мати й почала кликати помочі, та її зарубав зараз на порозі татарин. За нею вибігла молода княгиня з малим княжичем на руках; дитина вчепилася мами за шию й дуже кричала...

Панька наче корч схопив за горло, й він не міг далі слова промовити.

— Страшно, князю, вимовити... — казав далі, зідхнувши. — Татарин вирвав у матері дитину й розбив її голівку до рундукового стовпа... Княгиня закричала несвоїм голосом. Татарин схопив її на руку й кудись поніс. Я вже її більше не бачив... Надбіг старий воєвода із дружинниками. Почалася страшна битва. Багато поганців полягло, але наші не вдержалися проти силенної сили, всі понакладали головами... Мене якось Бог милував, я заховався. Та краще мені було з ними всіма полягти, ніж тепер дивитися на все це...

Дід схопився за сиву голову й почав голосити.

Князь схопився з землі й побіг мов божевільний. Ухопив малого трупика й почав з ним бігати по пожарищі. Потім поклав синка на землю, припав до обгорілого трупа матері, бив себе кулаками в груди й кричав, кричав та плакав, то знов затискав кулаки й погрожував у той бік, звідкіля, на його думку, наскочили були ординці,[18]) й качався між обгорілими колодами.

Петро боявся, що князь у болю може собі яке лихо заподіяти: прискочив до нього, схопив його сильними руками попід пахи й силкувався покласти його на ноги.

— Годі, князю, вважай. Мертвих не воскресиш, треба подумати, як тут який лад завести, трупів по християнському поховати.

— Ніякого мені ладу заводити не треба. Для мене все пропало, на що мені жити?

Він добув із піхви ніж.

— Князю! — крикнув несамовито Петро й кинувся виривати князеві ніж.

Та справа була нелегка, князь не давався.

— Пусти, Петре, — крикнув, — а то я й тебе заріжу. Не хочу я жити...

— Князю, душі не губи, ти християнин, не слід із божою волею на прю ставати...[19])

— Ніякої волі я не знаю, — кричав князь, — пусти... я не хочу жити.

— Князю, кричав у розпуці Петро, добуваючи останніх сил, щоб держати князя за руку, — князю, хто помститься за твою, за нашу кривду? Ти залишиш поганців непокараними? Великий гріх візьмеш на той світ, більший, ніж самогубство...

Князь випустив ніж із рук.

— Твоя правда, Петре, мені не вільно тепер умирати... Я мушу віднайти мою нещасну Ганну... Як би її й під землю заховали, я її знайду, я визволю... А не найду, не попадайсь мені в руки, татарине, не вийдеш від мене цілий, загинеш у страшних муках! Так мені, Боже, допоможи!

Князь підняв до присяги руку в гору й поглянув туди, де недавно ще стояла церква. Встав із землі, страшно дихав, заточувався мов пяний. Страшно було на нього глянути: голова вкрилася сивизною, очі запалі, з ямок блищало страшне опиряче сяйво, губи викривилися, кутками спливала біла піна. Він тремтів. Нагадав собі Петрові слова.

— Чи я знаю, Петре, що мені робити?

Закрив долонями очі і почав судорожно плакати, та вже тим чоловічим, сердечним плачем, кривавими слізьми.

Петро мовчав, поки князь не виплачеться. Він знав, що такі сльози зменшають біль ізраненої душі.

— Треба буде зажадати помочі від князя Чорторийського. Самі не дамо собі ради. Слухай, діду, підеш у село та знайдеш кого, що в часі нападу був у полі. Хай як-стій сюди приходить, князь наказує.

Панько побіг.

— Нема чого на післанців покладатися, — сказав князь, отираючи заплакані очі, — поїдемо самі...

Петро привів коней, що зайшли були в сад і скубали зелену траву.

*

В Чорториї перестрашилися, побачивши князя.

— Пробі, що сталося? — спитали обоє старі нараз.

— Нема мого Ружина, нема матусі, нема синка, нема Гані, її татари в ясир узяли... Її передчуття справжнилося... — говорив Богданко, не звитавшися, присів і спер обіруч важку голову.

Старих мов громом прибило. Князь ходив безрадний по хаті, княгиня ламала руки й голосила.

Моя бідна дитина буде десь гаремовою жінкою якогось поганця... Кращеб мені було побачити її в домовині... Бідні ми, таке нещастя Господь на нас наслав...

Богданко підвів голову.

Тату, порятуйте мене, в Ружині треба негайно зробити лад та тим бідним мученикам християнський справити похорон. Людей треба, та дощок, та майстрів, та кілька десятків домовин треба, сам не знаю, кілько...

Старий князь, усе ще приголомшений, розвів руками, як той, що бачить конечну потребу, та не знає, як забратися до діла...

— Я все це полагоджу, ваша княжа милосте, — обізвався Петро; — коли мені доручите...

— Добре, Петре, наказуй моїм княжим іменем моїй челяді, я не знаю, де моя голова...

Петро метнувся на двір, зібрав кілька десятків людей, набрав на вози дощок і додався з цим усім до Ружина, залишаючи самого князя в Чорторийських.

Князь сидів довго на тому самому місці. Часами важко стогнав, то знову хлипав, мов мала дитина після довгого плачу, то знову хапав себе за груди біля серця, корчив лице з болю, наче не міг відітхнути.

На питання, які йому старі ставили, або не відповідав нічого, або безнадійно махав рукою.

(Дальше буде).

17) Ратні люди — військові, воєнні люди, вояки; „рать" постароукраїнськи — „війна".

18) Ординці — татарська орда, люди приналежні до татарської орди; в потатарських часах у нас називали ще ординцями службових людей, що ходили післанцями до орди.

19) „Ставати на прю" — ставати на суперечку, сперечатися, перечитися.

НА РІЖНІ ТЕМИ

„ПРОМИНАЮЧА АМЕРИКА".

В ґалеріях штуки на Гренд Сентрал Стейшен у Ню Йорку відкривається цими днями виставa рисунків під назвою „Проминаюча Америка". Названо її так тому, що всі рисунки на цій виставці представляють такі річи, які пропадають безповоротно.

Є між ними: пороми через глибокі ріки, деревляні закриті мости, водні млини, кінні молочарські вози, кінні фіякри, кузні, циркові вечорі.

Ми знаємо, що зявилися на місце пропавших річей. Замісць поромів і деревляних закритих мостів маємо тепер залізні й бетонові мости. Замісць водних млинів, парові, електричні й нафтові. Замісць кінних молочарських возів зявилися молочарські „троки", замісць кінних фіякрів автомобільні таксівки. Замісць „циркових вечорів" прийшли фільмові представлення. Замісць кузні, ґараж автомобільного механіка.

Очевидно, це ще не все. Є ще й інші зміни, які відбуваються просто на наших очах. І здається зо зростаючим поспіхом.

„ДІТИ В НАС І В ПРИМІТИВНИХ НАРОДІВ".

Таке порівнання зробила оноді д-р Маргарета Мід на річних зборах Союзу Вільних Дитячих Садків у Брукліні.

Д-р Маргарета Мід це одна з найбільше відомих американських антропольогів (вчених, що займаються людиною, головно як розумним еством). Вона [illegible] „примітивних" людей (яких ми невідповідно [illegible] звичайно диким[и]).

Підкреслила вона в своїм відчиті, що найважніша ріжниця між вихованням дітей у розвинених народів і вихованням дітей у примітивних („диких") народів у тому, що в розвинених народів повстають усе нові думки про виховання дітей, а в примітивних народів є лише один спосіб виховання дітей, що його народ передає з роду в рід.

Ілюстрацією примітивного виховання дітей є ця індіянська жінка („скво"), що її світлина була оноді подана в Свободі. Вона носить свою дитину („папус") на плечах так, як перед нею носила її мати, перед матірю бабка.

ЛЕКШЕ ЧИ ВАЖЧЕ ЖИТИ?

Не треба зараз думати, що модерна, чи поступова, мати має лекше життя, ніж мама „примітивна". До певного ступня примітивній матері жилося лекше.

Примітивна мати мала навчитися один спосіб виховання дитини. Це звичайно не було важко. Навчившися його, вона ні чим більше не журилася. Навіть як дитина добре не розвивалася, вона звичайно не звязувала цього зо своїм способом виховання.

Через поступ у вихованні дітей повстають усе нові думки про цю справу. Мати, що береться до виховання, має часто перед собою до вибору кілька способів. Вибирати значить думати, а думання для деякого це щось немовби жура. Коли дитина не розвивається так, як інші діти, або так, як цього мати собі бажає, вона зараз звязує це зо своїм способом виховання. Як її спосіб злий, вона шукає ще іншого.

Звісно, це є важче, ніж примітивній матері. Одначе, чи можна вертатися до стану примітивної матери?

НАЙБІЛЬША СВІТОВА ВОДНА СИЛА ПОЧАЛА ПРАЦЮВАТИ

Поступ розвитку водної сили у Злучених Державах з днем 22-го березня 1941 року зробив великий крок вперед. Того дня, цебто два роки скорше від плянованої дати, у стейті Вашинґтон пущено в рух електричні мотори заводу званого Гренд Ковлі.

Цей величезний завод, — найбільше джерело контрольованої сили світу, — має загальну силу, яка рівняється енерґії 2,475,000 коней. Його сила поемности є вдвое більша від другого з ряду щодо світової величини заводу Болдер Дем, а чотири рази більша від Дніпрострою в Україні під Советами. Ця електрична постачатиме електричної сили фабрикам, котрі продукують матеріяли для оборони, а також наводнення земельного обшару, такого великого як цілий стейт Делевар, а кромі того світла і опалу для сотоk тисяч людей на північнім заході.

Гренд Ковлі Дем, ця величезна бетонова гать, що запрягає енерґію ріки Колюмбії, обнимає простір на 35 квадратових акрів. Сподом гата має 500 стіп грубости і 3,000 стіп довгости, а 550 стіп висоти. В горі має 30 стіп ширини і 4,300 довготи. Іншими словами це можна пояснити, що ширина гати долом рівняється довжині двом звичайним міським вулицям, цебто яких 500 стіп, а довжина горою простягається на 15 вулиць, або на три четвертих американських милі. Її висота рівняється будинкові на 46 поверхів.

Вода, яку здержить тама, утворить збірник на 150 миль довжини, цебто аж до канадійської границі. Та вода буде вжита на наводнення і на вибір [illegible] 300,000 людей сподіється поселитись на новім, дотепер сухім ґрунті середини стейту Вашинґтон, яке наводнення може обернути в плодовиту землю. Іриґацію можна буде провести на яких 1,200,000 акрах землі.

Будову тами Гренд Ковлі почато около вісім літ тому. Тодішне безробіття було причиною, що спонукало власти до такого діла. Президент Рузвелт припоручив Г. Л. Ікесові, тодішньому адміністраторові публичних робіт (Пі Добліу Ей), вжити фонди призначені на відбудову при департаменті внутрішних справ Злучених Державах, котрого він тепер є головою, щоби почати будову тами Гренд Ковлі, під наглядом Рекламаційного Бюра.

Від часу, коли Бюро Рекламації почало свою працю, щоб запрягти води ріки Колюмбії, другої з ряду найбільшої ріки в краю, армія робітників працювала по 24 годин на добу коло будови тами. Бувало так, що в оден час працювало там разом поверх 7,400 робітників. Матеріялів під будову постачали усі стейти.

Силовий завод Гренд Ковлі складається з двох будинків, — оден по одним, а другий по другим березі ріки, — в котрих евентуально будуть приміщені десять головних моторів і три стаційні службові мотори. Два з цих останних вже тепер функціонує. Перший з головних моторів, кожний з них поемности 108,000 кільоватів, вже вставлений. Його вироблено в Пітсбурзі і частинами перевезено на призначене місце. Будова того мотора тривала три роки. Він важить 2,367 фунтів. Прочі два будуть скоро зложені і всі три почнуть працювати ще біжучого року. Ями в силових заводах, де приміщено ті мотори, є на пять поверхів глибокі.

У звязку з уліпшенням 1,200,000 акрів землі великого стейту Вашинґтон, цебто простору, який буде наводнений при помочі тами Гренд Ковлі, принято вже протиспекуляційний закон. Земельна власність буде обмежена не більше як 40 акрів на самотного чоловіка, а 60 акрів на чоловіка з жінкою. Після теперішнього пляну річно буде можна наводнити від 50,000 до 100,000 акрів землі. Наводнення цілого обшару можна буде доконати на протязі яких 20 років.

Коли почато будову тами Гренд Ковлі, то з усіх сторін краю приїздили цікаві люде оглядати те місце. Згодом, коли праця поступала, число більше глядачів приїздило, так, що в жовтні 1938. року їх число, як зареєстровано, виносило оден міліон. Від того часу яких 300,000 людей річно приїздить в ті сторони на оглядини.

Загальна Рада — ФЛІС.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36., відбудуться в неділю, 11. мая, в годині 1:30 пополудні точно. Проситься членкиь явитися на означений час. Отримаєте чеки-дивіденду. Пригадується сестрам, котрі довгують, щоб явилися на зборах і вирівнали свої вкладки. І приведіть з собою нових членів. Най впишуться до Союзу і до Сестрицтва, а отримаєте нагороду за приєднання. — За уряд: Марія Гайсак, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секретарка.

КАЖЕ, ЩО АМЕРИКА В НЕБЕЗПЕЦІ. — Френк Накс, секретар фльоти, говорив перед 78. дивізією Союзу Ветеранів, у Форт Дикс, Ню Джерзі, що Злучені Держави стоять перед такою самою небезпекою, перед якою вони стояли в 1917. році. З ним на естраді ґенерал Драм.

Конвенційні Проєкти

[29]

Товариство ім. Юліяна Головінського, відділ ч. 341. У. Н. Союзу в Віндзор, Онт., Канада, на своїх місячних зборах дня 9-го квітня 1941., рішило подати під розвагу конвенції, ось такі зміни у параграфах статута У. Н. С.:

Пар. 3., який каже: „Відзнакою Союзу є: два прапори, американський і український, під ними дві руки дружно сплетені й імя Союзу в скороченні обома мовами."

Пропонуємо змінити цей параграф так, щоб для членів у Канаді на відзнаці були канадійський і український прапори.

Пар. 26., який каже: „Кожний повноправний член Союзу понад 25 років віку, що має кваліфікації делеґата, як вище приписано, що є горожанином Злучених Держав і не є членом комуністичної партії, може бути вибраним якимнебудь головним урядником".

Пропонуємо, щоб у цім параграфі було вставлено: — „що є громадянином Злучених Держав і Канади", бо хочемо також мати право бути вибраними до головного уряду.

Пар. 78. Цей параґраф повинен бути зміненим так, що коли член поповнив самогубство в стані божевільним, тоді його спадкоємці повинні дістати повну запомогу, на яку член був обезпечений, бо рідня в його смерти не винувата, тож не повинна терпіти.

Пар. 79. Цей параґраф повинен бути змінений так, що на випадок смерти члена, посмертне повинно бути виплачене в повній сумі по 30 днях від його приналежности до УНСоюзу, а не як є дотепер, що посмертне вповні прислугує аж по 6 місяцях приналежности до У. Н. Союзу. Цей осібливий параґраф стає часто перепоною в приєднуванню нового члена.

Ю. Сенчук, предсідник;
О. Червак, секретар;
П. Дуда, контрольор і дел.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ГЛЯДЯТЬ НА РОБОТУ ШУМОВИННЯ?

Повідомляємо Головний Уряд У. Н. Союзу і редакцію „Свободи", що наш відділ У. Н. Союзу в Мілвокі, Висконзин, засипано якимись шкідливими листами, надісланими на адресу Basil Tanin c/o T. Barsuk. Вислано їх на адресу відділового секретаря, а В. Танін, це наш молодий американський українець, що зістав вибраний делеґатом на ХХ. Конвенцію У. Н. Союзу. Наші члени дуже обурені, що в теперішні часи хтось веде таку підлу роботу, та ще вживає до цього адреси дому У. Н. Союзу і не має відваги подати свого імени і виявити прилюдно, хто він. Ми в нашім відділі маємо порядок. І тому до нас не має доступу ось така червона чи яка інша зграя, що спосібна виписувати такі письма, якими хотілиб нанести нам усім нечесть і шкоду. Та ми таки не припускаємо, щоб знайшовся якийсь чесний делеґат, що повірив би в те, що виписують якісь вороги українського народу. Добре, що вже була в „Свободі" про те згадка, коли писалось, що „шумовиння при роботі", але не зашкодилоб і ще щось написати про той „пашквіль", чи як ви його там називаєте. Я, як секретар відділу, як теж і наш делеґат на Конвенцію, та всі ми дивимось на такі письма як на погань. Ми, американські українці, як люди чесні, не можемо погодити людей, що щиро й чесно працюють для нашого народу і української справи. Ми знаєм, що є такі, що їм пахнуть міліони У. Н. Союзу і вони хотілиб дістати нагоду ними розпоряджати. Та здобувати належні місця в громадянстві треба працею, а не „пашквілями" і такою брехнею, під якою не хоче себе підписати навіть той, що нею воює.

Т. Барсук,
секретар 103 від. У. Н. Союзу.

В. В. Танін,
делеґат на ХХ. Конвенцію
У. Н. Союзу.

ЛІК НА ТИСНЕННЯ КРОВИ.

АТЛАНТИК СИТІ. — На зїзді лікарів приявні говорили, що їм вдалось знайти успішний лік на тиснення крови. Цей лік витягають з грибів і він на сто хорих поміг 95-тьом,

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Концерт-Академія в честь Івана Франка.

Заходом комітету філядельфійської громади відбудеться в неділю, дня 25. травня б. р. концерт-академія в честь Івана Франка.

Застановляючись над програмою концерту, комітет прийшов до заключення, що такі концерти мають тільки тоді значіння, коли зібрана громада дійсно пізнає творчість поета та старається виконувати його науку.

Маючи це на увазі, комітет рішив устроїти це свято у формі концерту-академії. На лектора в англійській мові запрошено проф. Колмена з Колюмбійського університету. Це той американський вчений, який виступає з думкою, що великі люде кожної складової частини Америки повинні бути знані цілій американській суспільности.

Ми, американські українці, можемо хіба бути горді з цього, що наші великі письменники не тільки писали про демократичні ідеали, але й за них терпіли в тюрмах, чи віддавали своє життя як за ідеали цілого людства. Проф. Колмен виголосить свій реферат англійською мовою. Тому є вказане, щоб прибули численно не тільки наша молодь й старше громадянство, але теж, щоб запросити до участи теж і американців.

Наш славний співак М. Голинський, теж згодився приїхати на це свято, щоб своєю участю звеличати память про нашого духового велитня.

До участи у тім святі запрошується усю філядельфійську громаду.

Д-р В. Галан.

ВІЙНА ЇХ ПРИГАНЯЄ. — На одному португальському кораблі, що приїхав недавно до Ню Йорку, приїхала отся жінка з островів Мадієра, щоб відвідати свою дочку, що живе в Нортоні, Месечузет, і пережити там війну. Десяти-літній хлопчина, що народився на островах Азорах, їде до Потакета, Ровд Айленд.

СВІТОВА ВІЙНА ЩОЙНО ЗАЧНЕТЬСЯ

Італія зачинає доперва тепер журитись війною. А це тому, що італійці переконані, що Злучені Держави таки підуть до війни. Про це зачинають писати італійські ґазети дуже виразно, підкреслюючи, що властива світова війна щойно зачнеться. Про це натякає Вірджініо Гайда, коли пише, що Злучені Держави будуть у такому випадку „напасником", бо держави „осі" є миролюбиві і війни з Америкою собі не бажають.

ВАЛЕННЯ „ЕЛЕВЕЙТОРА"

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія офіційно розпочав валення надземної залізниці, що веде від вулиці Гевемейер до Кент, в Брукліні. Цей „елевейтор" був нечинний від 1916 р.

ПОВІДОМЛЕННЯ

ДЛЯ ДЕЛЕҐАТІВ З НЮ ЙОРКУ И ОКОЛИЦЬ.

Подаємо до відома всім тим делеґатам, що бажають їхати разом на конвенцію У. Н. Союзу, що поїзд, який матиме спеціяльний вагон, призначений тільки для делеґатів, виїде з Ню Йорку з Пенсилвенійської стації в неділю, 11-го травня, в годині 11. перед полуднем.

Цей самий поїзд ставатиме в Нюарку в годині 11:15, в Ню Бронсвік в годині 11:37, в Трентон в годині 12:03, і в Норт Філядельфії в годині 12:32.

Делеґати, які будуть виїзджати з Ню Йорку, повинні бути на Пенсилвенійській стації не пізніше як в годині 10:30 рано, і там в головній почекальні коло „інформейшен" стрінутись з головним радним п. І. Гузарем, який спише всіх делеґатів та займеться викупленням спільного подорожного тикету до Гарисбурґу по зниженій ціні.

Знова делеґати, які будуть виїзджати з Нюарку, повинні бути на місцевій Пенсилвенійській стації, в почекальні коло „інформейшен" в годині 10:45 рано. Там їх стріне головний фінансовий секретар-касієр п. Р. Слободян, який займеться полагодженням усіх формальностей, звязаних зо спільним виїздом.

Ці делеґати, для яких буде ближче їхати з Ню Бронсвік, не повинні купувати тикетів на стації, але по приїзді поїзду, всідати відразу до спеціяльного вагону, де можна буде купити тикет від представника залізничої компанії, який буде їхати разом з делеґатами з Ню Йорку до Гарисбургу.

Делеґати з Трентону й Філядельфії можуть також прилучитись до згаданої групи делеґатів з Ню Йорку, та їхати разом з ними до Гарисбурґу.

Поїзд приїде до Гарисбурґу в годині 3. пополудні. Час, який тут є поданий для їзди, є STANDARD TIME.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(12)

Культурний рух церковних українських братств.

Наслідувачів поміж недобитками української аристократії Острозький не найшов; натомісць шляхотного змагання з Острозьким стало західньо - українське міщанство, зорганізоване в церковних братствах, організаціях напів культурного-релігійного, напів цехового (юнійного) характеру. Ідеольогічно братства можнаб зарахувати до умірковaних консерватистів. Провід в них вело загартоване у боротьбі з польсько - латинським напором львівське Ставропигійське Братство при церкві Успенія Преч. Діви. Братство розгорнуло живу культурну діяльність; заложило друкарню, школу (1586) з приміщенням для студентів та почало дуже рухливу видавничу діяльність.

Львівська школа була спершу словяно-грецькою школою аж по кількалітнім процесі з львівською міською управою дістало братство право вчити також латину. Львівське брацтво стало взором, учителем та культурним організатором не тільки для братств Західньої України (в Городку, Рогатині, Тисмениці, Тернополі, Луцьку), але також Східньої України в Києві та Вильна поза Україною.

Праці та впливови львівського брацтва на початку 17-го століття стало дорівнювати київське Братство Св. Богоявлення. Заложена ним школа стала безпосередньою попередницею славутної Київо-Могилянської Академії (1632). Всеж таки на переломі 16-го та 17-го століття львівське брацтво світло сповнило свою культурну місію; воно достарчало вчителів, книг та шкільного приладдя сливе всім брацьким школам України та Білоруси. В релігійній боротьбі брацтва здебільша стали проти релігійної унії, хоч не всі.

І в таборі старовірів і в таборі прогресістів проявилися згодом дві грізні скрайности небезпечні для української культури. Дехто зі старовірів побачивши в українських школах ненависну латину, професорів католиків та протестантів, ставився до самого культурного відродження негативно, колиж далися чути перші голоси про потребу релігійної унії, старовіри стали все це вважати за шкідливі новаторства. Одні з них як Іван Вишенський замикалися у свою келію, відчужуючися від світа, другі стали шукати союзника в одновірній Москві, опікунці старовірного православія. Скрайні прогресісти (були вони й між уніятами і між православними) не вдововаляються здоровою асимляцією західньої культури, але вводять в літературу, в школу польську мову; прогресісти-уніяти латинізують східний обряд, словом не маючи віри в життеві сили рідної культури, приймають механічно польську.

Перші відкривали браму культурному москвофільству, другі польонізації; одні та другі вносили вбійчі бактерії в українську дуже ще кволу культуру та змушували умірковaних прогресістів боротися ще й проти тих небезпечних прояв внутрі.

Релігійна унія української церкви з Римом та релігійна боротьба посилюють культурний рух на Украіні.

Берестейська унія української церкви з Римом (1596) поділила українське громадянство на два протині табори. Майже всі прогресісти найшлися в таборі прихильників унії. Дехто з них з більшими чи меншими застереженнями симпатизував з нею скриваючи свої переконання перед скрайними елементами православного табору прим. митрополит Борецький, П. Могила, Мелетій Смотрицький. Консервaтисти виповнили православний табор. Розпочалася внутрішна боротьба серед українського громадянства, яку очевидно найбільше відчували скрайні елементи (москвофіли та польонофіли) обох таборів. Оба табори стали мобілізувати свої культурні сили до боротьби, використовувати досвід противника, закладати школи, випускати полемічні письма, стягати сторонників. Це все оживило приспане українське громадянство і період релігійної боротьби став в історії української культури періодом найбільш кипучого українського гуманізму, по якім прийшов спокійніший український барок та романтизм XIX. століття.

Скрайні елементи обох таборів повідпадали до чужих, **а українська культура виразно приняла орієнтацію на західну Европу, що становить** [illegible] **більше маркантну риску новочасної української культури.**

Київський православний культурний центр.

Православні тільки не надовго розложили свою головну кватиру в їх бастіоні Львові, згодом побачили, що Львів не є пригожим для них місцем та перенесли центр свого культурно - релігійного руху над Дніпро до Києва. Там перенеслися теж десятки галичан-культурників, що занимають в Києві сливе всі важніші культурні позиції та церковні посади. Той рух на схід називають жартобливо **„нашестіе галичан на Київ"**. Фонди багатої Печерської Лаври зужитковуються на живий видавничий рух. Згодом й брацька школа не вистарчала, тому митрополит Могила закладає школу університеського типу так звану **Київо-Могилянську Академію.** (1632). Він в душі був прогресістом і розумів, що без тої зброї, якою втому часі була латина, не обійдеться, тому в академію на згіршення скрайних старовірів вводить не тільки навчання латини, але також католицької фільософії. Православна з імени установа стала на Україні розсадником західньої культури й то взорованої не на протестантських, тільки католицьких взорах.

Не диво проте, що засади православної віри, виложені в катехізмі Могили, будили в Москві недовіря; на православних українців дивляться там як на еретиків, дехто навіть казав їх перехрещувати. Могила був прихильником католицького погляду на устрій церкви, себто, що ерархія без помочи вірних рядить церквою, тому теж підняв гостру боротьбу з церковними брацтвами та на ділі зломив їх силу. Могила з деякими застереженнями симпатизував з церковним обєднанням з Римом впродовж цілого свого життя; помер серед пертрактацій з Римом.

Могилянська Академія таки на більше ніж сто літ стала виховником української інтелігенції. Покінчення академії [illegible] стандардовим образуванням всьої української козацької старшини. Найкращий її розвій припадає на часи гетьмана Мазепи. Тоді й вона мала найбільше український характер та становить маркантну риску українського бароку. В половині 18-го століття вона підпадає русифікації. Культурний інтерес викликаний академією серед громадянства створив у 18-му столітті на Лівобічній Україні густу сітку народнього шкільництва, що піднесло освіту мас до рівня пересічного освіченого краю західньої Европи. Останній гетьман Розумовський плянував навіть оснований повного університету в Батурині.

(Дальше буде).

АСЕНТЕРОВАНИЙ.

Бенсон Форд, внук Генрія Форда, автомобільного царя, записаний між асентерованих до військової служби в Мавнт Клеменс, Мишиґен.

„КОРОЛІВСЬКА ПАРА" ДОБРОГО ЗДОРОВЛЯ. — Понад 16,000 дітей переглянули лікарі в День Здоровля в Ню Йорку, поки признали цю Вереніку МекТай і цього Теодора Тима найздоровшими дітьми міста.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Д. Вітовського, від. 375., відбудуться в неділю, 11. травня, в год. 12:30 пополудні, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин вул. Всі члени обовязково повинні прибути на ці збори. З причини, що це є останні збори перед конвенцією У. Н. Союзу так проситься членів, що мають деякі інтересні передконвенційні проекти, прибути на збори і висказати. — Уряд.

ЮНГСТАВН, О. — Місячні збори Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230., відбудуться в трету неділю по першім, а то дня 18. мая. Зміна зайшла тому, що делегат тоді приїде з конвенції і здасть конвенційний звіт, і кому ще не доручено дивіденди, так най прийде на мітинґ, а там всі дістануть. Отож проситься всіх членів прийти точно на другу годину пополудні до У. Н. Дому, 525 W. Rayen Ave. Довгуючих членів напоминається, щоби вирівнювали свої довги, так, щоби не бути суспендованим. — За уряд: Т. Перій, предс.; Михайло Муцинський, кас.; Іван Павловський, секр.

БРОНКС, Н. Й. — Місячні збори Тов. Любов, від. 298. відбудуться в суботу, 10. травня в 8. год. вечером в гали 1014 Іст 181. вул., Бронкс, Н. Й. Збори відбудуться тиждень скорше задля того, що секретар відїде на конвенцію перед суботою, в котру звичайно мали би відбутися збори. Просимо всіх членів і членкинь явитися на збори, що відбудуться в суботу 5. травня. Так само повідомляю всіх членів і членкинь, що секретар Сидор отримав для членів і членкинь чеки дивіденду від У. Н. Союзу. Тож прошу прийти на збори, а секретар віддасть кожному членови і членкині чека до рук. — М. Федосик, пр.; Й. Сидор, секр. В. Швед, кас.;

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Звичайні місячні збори Тов. Дністер, від. 361. відбудуться в суботу, 10. мая в год. 8. вечером в Карпатія Гали, 217-219 Іст 6 вул. Кожний член обовязково повинен явитися на цих зборах, бо це збори передконвенційні і будуть піднесені важні справи. Кожний член повинен подати свою нову адресу секретареви рекор. вразі зміни помешкання, впротивнім разі секретар не відповідає за недоручену тов. кореспонденцію начас для членів. — С. Ковальчук, предс.; П. Кучма, секр. фін.; Д. Чорнюк, секр. рекор.; І. Галичин, кас.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 219., відбудуться в суботу, 10. травня, в год. 7. вечером в укр. прав. гали, 675 савт 19. вул. Проситься всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. На зборах буде роздання дивіденди. — Т. Боднар, предс.; М. Соколовський, кас.; А. Мудровський, фін. секр.

БРОНКС, Н. Й. — **Надзвичайний мітинґ** Тов. Згода, від. 210. відбудеться в суботу, 10. травня, в 8. год. вечером, в гали Демократичного Клюбу, 2861 Eastern Boulevard, Bronx. На порядку нарад маємо важні справи. Просимо всіх членів прибути, бо маємо дивіденди з У. Н. Союзу. — С. Завадовський, предс.; І. Франко, секр.

АЙРОНДЕКВІТ, Н. Й. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289., відбудуться в пятницю, 9. мая, в годині 7:30 ввечір, в домі, де звичайно. Проситься членів прибути на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. Проситься членів прийти на ті збори і забрати собі дивіденди. — Н. Голояда, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори 204. від. відбудуться в суботу, 10. травня, 1941. в галі укр. прав. Громади, 334 Іст 14. вул. Зобовязується всіх членів відділу бути приявними на тих зборах та вирівнати залеглі й біжучі членські вкладки. Членам, котрі є управлені до дивіденди, буде та видана їм чеками, які надійшли з головної канцелярії У. Н. Союзу. — М. Близнак, сек.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 292., відбудуться в неділю, 11. травня, в гали У. Н. Дому при Мартін ул., в год. 1. пополудні. Проситься прийти і поплатити вкладки. Дивіденду я повисилав до всіх членів почтою, так, щоб кождий член міг зміняти собі чека і прийшов на збори з грішми. Секретаря на зборах не буде. Тому прошу не приносіть чеків тільки гроші, бо з чеками є багато замішання, а касієр не буде приймати чеків. Рівнож пригадується тим членам, що мають звичай зволікати з вкладками, хай вже хоть тепер поправляться. Тепер вже робите, ну, Ви знаете, що каса відділу Вас підтримує тогди, коли Ви не можете, але все годі. Тому старайтеся точно платити. Рівнож старайтеся приєднувати нових членів до Союза. — Іван Форись, предс.; Петро Кізел, секр.; Ілія Андрусевич, кас.

НОРТГАМПТОН, ПА. — Місячні збори Тов. Українських Січових Стрільців, від. 44., відбудуться в неділю, 11. мая, в годині 1:30 пополудні, в українській церковній гали на Нюпорт Евню. Проситься усіх членів прийти на збори і заплатити свою місячну вкладку. Також будеться роздавати дивіденду від У. Н. Союзу. — За уряд: В. Шишка, предс.; А Бодник, кас.; Л. Демчук, секр.

ЛІТЛ ФОЛС, Н. Й. — Збори Тов. Зап. Січ, від. 330. відбудуться в суботу, 10. мая, в годині 6. вечером, бо в неділю саля є занята. Проситься всіх членів вирівнати всі свої залеглі місячні вкладки. — Ф. Скібінський, предс.; М. Копанишин, кас.; Н. Паламар, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Василія, від. 339., відбудуться в суботу 10. мая, точно в годині 6:30 вечером в домі Громади, 3322 N. Lavrence St. Проситься членів як також членкинь прийти на означений час, бо є важні справи до вирішення. Також будуть роздані чеки членам, котрі отримали дивіденду з У. Н. Союзу. Напоминається вас, члени, щоб вирівнали цього мітінґу залеглі вкладки тому, що місяць май кінчить піврічні рахунки. Також проситься членів не забувати за приєднування нових членів до У. Н. Союзу. — Уряд: І. Сорока, предс.; І. Бішка, кас.; І. Сорока, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. Українська Січ, від. 182., відбудуться в неділю, 11. травня, в 2. год. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Говп Евня, Пасейк, Н. Дж. Проситься всіх членів прийти заплатити свої місячні вкладки і забрати свої чеки — дивіденду від Союзу.— І. Живіцький, предс.; Г. Яськів, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Збори Бр. Сош. Св. Духа, від. 237., відбудуться у неділю, 11. мая, в годині 3. пополудні в У. Н. Домі. Проситься членів прибути конечно на ті збори, бо є кілька важних справ до порішення. На тих зборах будеться роздавати чеки — дивіденду від У. Н. Союзу. — Уряд.

ГАМТРАМК, МІШ. — Місячні збори Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94., відбудуться в неділю, 11. мая, точно в годині 1:30 пополудні. Проситься членів, щоб приходили на збори начас, бо тепер літна пора, то кожний член хоче десь вийти з родиною, а не чекати на інших членів, байдужих, що збори кінчуться, а вони тоді приходять і тримають тих урядників до пізної пори. Панове члени, так не повинно бути. Кожний повинен інтересуватися Товариством, бо в лучности сила. Члени, хіба ви не читаете часописи „Свободи", таж кожного місяця є повідомлення, коли збори відбуваються. — А. Патра, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. „Зоря", від. 69., відбудуться в суботу, 10. травня, в 8. год. ввечір, в Карпатія Гали, 217 Іст 6. вул. в Ню Йорку. Проситься всіх членів прибути на збори і розібрати чеки-дивіденду з У. Н. Союзу. — Михайло Ликтей, секр.

ТАРЗАН, ч. 297. Ненадійний удар.

Дикун підповзувався по гиляці до Тарзана, щоб шарнути йому ножем по пальцях і в той спосіб струтити його в долину.

Але чуйність Тарзана була велика. Він завважив дикуна і його замір. Тепер він з цілої сили розмахнувся своїм гнучким тілом.

З розгону він ногами спрямував до дикуна і сильно потрутив його. Дикун, немов качан, повалився вдолину.

Тепер Тарзан залишив дикунів. Він у поспіху пустився в дорогу, хотячи наздігнати дику дівчину, що вже також зникла в нетрах.